

Η αδύνατη επανεκκίνηση της οικονομίας

Ο Δημήτρης Β. Παπαδημητρίου, πρόεδρος του Levy Economics Institute of Bard College της Νέας Υόρκης και καθηγητής οικονομικών στο Bard College μίλησε στο διεθνές συνέδριο που διοργάνωσαν το ΙΝΕΡΠΙΟΣΤ και το Levy Institute στην Αθήνα, προχθές και χθες, 8-9 Μαρτίου 2013, με θέμα «Προκλήσεις και πολιτικές επιλογές για την Ευρωζώνη και την Ελλάδα». Δημοσιεύουμε σήμερα ένα απόσπασμα, που αναφέρεται στο κρίσιμο ζήτημα της επανεκκίνησης της ελληνικής οικονομίας. Το πλήρες κείμενο, στην ηλεκτρονική έκδοση της «Αυγής» (www.avgi.gr) και στο μπλογκ των «Ενθεμάτων» (enthemata.wordpress.com).

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ Β. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Υπάρχει το κρίσιμο ζήτημα της επανεκκίνησης της ανάπτυξης της οικονομίας της χώρας. Η τελευταία έκθεση (χειμώνας 2013) του European Economic Forecast δεν είναι ενθαρρυντική. Οι προβλέψεις κάνουν λόγο για αρνητική ανάπτυξη στη ζώνη του ευρώ το 2013, και για την Ελλάδα περαιτέρω συρρίκνωση του πραγματικού ΑΕΠ κατά 4,4%. Κατά την άποψή μου, αυτή είναι η πιο αισιόδοξη εκδοχή, καθώς άλλες προ-

βλέψεις αναφέρουν ότι η συρρίκνωση θα κινηθεί στα επίπεδα του 2012 (δηλαδή, 6%). Η συνεχιζόμενη λιτότητα, που συνδυάζει περικοπές δαπανών και αύξηση των φόρων, μαζί με μειώσεις μισθών και συντάξεων, είναι η αιτία της εμβάθυνσης της ύφεσης και της περαιτέρω επιδείνωσης των ποσοστών ανεργίας-υποαπασχόλησης. Το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) προβλέπει αύξηση της ανεργίας στο 30%, αν και ο πρωτογενής προϋπολογισμός της κεντρικής κυβέρνησης μπορεί να εξισορροπηθεί ή να εμφανίσει ακόμη και ένα μικρό πλεόνασμα το 2014. Το κόστος αυτού του επιτεύγματος, που έχει λάβει πανηγυρικό χαρακτήρα για την κυβέρνηση, είναι αφόρητο και ηθικά απαράδεκτο.

Η επικίνδυνη και παράλογη ιδέα της λιτότητας υποθέτει ότι δεν θα επηρεαστεί η συμπεριφορά του εγχώριου ιδιωτικού τομέα με τη μείωση του δημόσιου ελλείμματος. Επιπλέον, θεωρεί ότι η μεταρρύθμιση της αγοράς εργασίας με στόχο τη μείωση του μοναδιαίου κόστους θα εξασφαλίσει τα επίπεδα ανταγωνιστικότητας που θα αυξήσουν τις καθαρές εξαγωγές και θα μειώσουν το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Ωστόσο, πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο βασίζονται σε πλεονάσματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών προκειμένου να τροφοδοτήσουν την εγχώρια ανάπτυξη και να διατηρήσουν σε εύ-

ρωστη κατάσταση τους ισολογισμούς του κράτους και του ιδιωτικού τομέα. Η αντίδρασή τους στη δημοσιονομική σύσφιξη των εμπορικών εταίρων είναι είτε να προβούν στην υποτίμηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών τους είτε να μειώσουν το κόστος τους. Στο τέλος, αυτή η αντίδραση πυροδοτεί ένα είδος σύγχρονης μερκαντιλιστικής δυναμικής, που οδηγεί σε κούρσα προς τα κάτω από την οποία λίγες δυτικές χώρες μπορούν να βγουν κερδοσήμενες.

Μόνο η Γερμανία έχει ειδικευτεί στη σύγχρονη μερκαντιλιστική δυναμική και έχει παίξει καλά τα χαρτιά της. Έχει παγώσει τους μισθούς ενώ έχει αυξήσει σημαντικά την παραγωγικότητα. Ως αποτέλεσμα, παρά το σχετικά υψηλό βιοτικό της επίπεδο, έχει μετατραπεί σε παραγωγό χαμηλού κόστους στην Ευρώπη. Με δεδομένα τα πλεονεκτήματα παραγωγικότητας που διαθέτει, η Γερμανία είναι σε θέση να ανταγωνιστεί με τις χώρες εκτός της ευρωζώνης, παρά ένα φαινομενικά υπερτιμημένο νόμισμα. Για τη Γερμανία, ωστόσο, το ευρώ είναι σημαντικά υποτιμημένο, παρόλο που οι περισσότερες χώρες στην ευρωζώνη θεωρούν ότι είναι ιδιαίτερα υπερτιμημένα. Το αποτέλεσμα είναι να μπορεί η Γερμανία να «τρέχει» πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, επιτρέποντας στον εγχώριο ιδιωτικό τομέα και την κυβέρνηση να εμφανίζουν ελλείμματα που ήταν σχετικά μικρά.

Η πολιτική επιλογή για την Ελλάδα είναι να επαναδιαπραγματευθεί επιθετικά τους όρους της λιτότητας, εκμεταλλεύοντας τα κολοσσιαία λάθη του ΔΝΤ, και να επανεκινήσει τη μηχανή της ανάπτυξης. Μια επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας με βάση την ιδιωτική πρωτοβουλία θα απαιτήσει τεράστια συμβολή από νεοσύστατες επιχειρήσεις, μεγάλες επιχειρήσεις και ξένο κεφάλαιο. Ιστορικά, οι επενδυτές έχουν βρει τη χώρα «ανελκυστική». Απομένει λοιπόν στον κρατικό τομέα να κάνει τη βαριά δουλειά, και αφού ξέρουμε ότι ο δημόσιος τομέας στην Ελλάδα είναι στα πρόθυρα της χρεοκοπίας, αν δεν έχει ήδη χρεοκοπήσει, η πηγή χρηματοδότησης θα πρέπει να προέρχεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μόνο ένα σχέδιο ανάπτυξης τύπου Μάρσαλ μπορεί να σώσει μια χώρα βυθισμένη σε τόσο βαθιά ύφεση όπως είναι η Ελλάδα. Ποιο θα είναι το κόστος; Δεν ξέρω ακριβώς, αλλά θα έλεγα της τάξης των 40-50 δις ευρώ. Το ποσό αυτό μπορεί να ακούγεται ιδιαίτερα μεγάλο, αλλά δεν είναι μεγαλύτερο από το ποσό που έχει καταβάλλει η χώρα σε πληρωμές τόκων προς τους ξένους δανειστές της από το 2008.

Μια ικανοποιητική μακροπρόθεσμη λύση, όσο δύσκολη κι αν είναι, μπορεί να επιτευχθεί, αλλά απαιτεί εμπνευσμένη καθοδήγηση και δυναμική ηγεσία. Το ζήτημα πλέον δεν είναι μόνο οικονομικό, αλλά άκρως πολιτικό.